

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้รูปแบบ Randomized Control – Group Pretest – Posttest Design เพื่อศึกษากระบวนการกลุ่ม พัฒนาต่อความวิตกกังวลทางสังคม และความสุข ในเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์

ลักษณะของประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ ในโรงเรียนแห่งหนึ่งใน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์จากกลุ่มประชากรดังกล่าว ที่มีอายุตั้งแต่ 11 - 17 ปี ซึ่งสมัครใจเข้าร่วมทำการวิจัยและได้รับการสุ่มเลือกเข้ากลุ่มด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย จำนวนทั้งสิ้น 60 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มเพื่อเข้ากลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อยตามระดับอายุเพื่อการจัดกิจกรรมตามความเหมาะสมของวัย ส่วนกลุ่มควบคุมมีจำนวน 30 คน ซึ่งไม่ได้จัดกิจกรรมให้จึงไม่มีการแบ่งตามกลุ่มอายุเหมือนที่จัดแบ่งกลุ่มทดลอง ทั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างทั้งสองกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล
2. แบบวัดความวิตกกังวลทางสังคม
3. แบบวัดความสุข
4. โปรแกรมกระบวนการกลุ่มพัฒนาตน

ลักษณะของเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพ

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียน ผู้ปกครอง

2. แบบวัดความวิตกกังวลทางสังคม ประเมินโดยใช้มาตรวัด Social Anxiety Scale for Children – Revised (SASC) ที่ประกอบด้วย 2 ลักษณะย่อย คือ การวิตกพฤติกรรมหลีกเลี่ยงสังคม (Social Avoidance and Distress หรือ SAD) และการวิตกกังวลในการถูกประเมินทางลบ (Fear of Negative Evaluation หรือ FNE) ซึ่งพัฒนาโดย สงคราม เขาวนัสศิลป์ (2547) ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 22 ข้อ แต่ละข้อคำถาม แบ่งระดับความรู้สึกออกเป็น 4 ระดับ โดยแปลตามความหมายและตามระดับคะแนน ดังนี้

		ค่าคะแนนเท่ากับ
จริง	หมายถึง มีความวิตกกังวลทางสังคมมากที่สุด	4
ค่อนข้างจริง	หมายถึง มีความวิตกกังวลทางสังคมมาก	3
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง มีความวิตกกังวลทางสังคมน้อย	2
ไม่จริง	หมายถึง มีความวิตกกังวลทางสังคมน้อยที่สุด	1

ความวิตกกังวลทางสังคมมีค่าคะแนนรวมทั้งหมดยุ่ระหว่าง 22 – 88 คะแนน ซึ่งคะแนนรวมที่มีค่าสูง แสดงว่ามีความวิตกกังวลทางสังคมมาก ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบชุดนี้มีค่าเท่ากับ 0.83 ซึ่งอยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือ สามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการวิจัยได้

3. แบบวัดความสุข พัฒนาจาก The Oxford Happiness Questionnaire โดย สหรัฐ เจตมโนรมย์ (2546) ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 27 ข้อ แบ่งระดับความรู้สึกออกเป็น 6 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อคำถามดังนี้

	ข้อความทางบวก (คะแนน)	ข้อความทางลบ (คะแนน)
ไม่เห็นด้วยมากที่สุด	1	6
ไม่เห็นด้วย	2	5
ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	3	4
ค่อนข้างเห็นด้วย	4	3

เห็นด้วย	5	2
เห็นด้วยมากที่สุด	6	1

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

สทรรฐ เจตม โนรมย์ (2546) ทำการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยมีการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตนักศึกษาจำนวน 77 คน โดยใช้วิธีการหาอำนาจจำแนกจากกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนสูง และคะแนนต่ำ และโดยใช้วิธีการหาความสัมพันธ์ของข้อคำถามรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) รวมทั้งในขั้นตอนสุดท้ายด้วยการหาความสอดคล้องกับแบบวัดอื่น (Inter-test Correlation) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.425 รวมถึงมีค่าความเที่ยง (Reliability) จากการหาค่าความคงที่ภายใน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาค (Cronbach's alpha) ของแบบทดสอบที่คัดเลือกรายชื่อแล้ว ได้ค่าสัมประสิทธิ์ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.895

4. โปรแกรมกระบวนการกลุ่มพัฒนาตน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ร่วมกับทีมวิจัยในโครงการวิจัยกลยุทธ์กระบวนการกลุ่มเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะ การลดความวิตกกังวลทางสังคม และการปรับตัวต่อภาวะซึมเศร้า ในเด็กที่บิดามารดาเสียชีวิตเนื่องจากโรคมะเร็งกึ่งกันบกพร่อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ศึกษาแนวคิดกระบวนการกลุ่มพัฒนาตน แนวคิดเกี่ยวกับความวิตกกังวลทางสังคม และความสุขของเด็กกำพร้า รวมถึงความต้องการของเด็กกำพร้า ผลกระทบต่าง ๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจที่เกิดขึ้นกับเด็กกำพร้าที่มีพ่อแม่เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ จากเอกสาร งานวิจัย และบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษารายละเอียดและเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการออกแบบกิจกรรมที่ใช้

4.2 กำหนดโปรแกรมกระบวนการกลุ่มพัฒนาตน โดยพัฒนาและปรับปรุง โดยอาศัยหลักการของ Humanistic Approach ซึ่งเชื่อว่า มนุษย์มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้สมาชิกได้สำรวจค้นหาและเผชิญหน้ากับปัญหาที่รบกวนจิตใจ และหาทางแก้ไขปัญหานั้นให้ออกไปจากใจ มีการรู้เท่าทันตนเอง (self-awareness) เข้าใจตนเอง บรรลุถึงศักยภาพของตน และช่วยให้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นด้วย กระบวนการกลุ่มเป็นกลุ่มที่สมาชิกใช้เวลาอยู่ร่วมกันโดยตลอด (encounter group) รวม 2 วัน และมีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันคิดเป็นเวลารวม 18 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นกิจกรรมย่อยต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่การสร้างความคุ้นเคย การเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน การเข้าใจในตนเอง การแสดงบทบาทสมมติ การยอมรับความแตกต่าง การเผชิญและยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงของชีวิต รวมทั้งการตั้งเป้าหมายในชีวิต รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 โปรแกรมกระบวนการกลุ่มพัฒนาคน

ลำดับที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	กิจกรรมแนะนำตัว	1. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้ทำความรู้จักกัน 2. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและบรรยากาศที่เป็นกันเอง	1. ผู้นำกลุ่มและทีมงานแนะนำตัว 2. บอกถึงวัตถุประสงค์ ระยะเวลาที่ใช้รวมถึงข้อตกลงในการเข้าร่วมกระบวนการในครั้งนี้ 3. กิจกรรมประมมือ ลูก-นั่ง 4. ให้สมาชิกทุกคนแนะนำตัว โดยบอกชื่อจริง ชื่อเล่น และความ สามารถพิเศษของตน 2 ข้อ
2	ข้อดีของฉัน	1. เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนได้ค้นพบสิ่งดี ๆ ที่มีอยู่ในตัวของแต่ละคน 2. เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีระหว่างสมาชิก 3. เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง	1. ให้สมาชิกแต่ละคนค้นหาข้อดีที่อยู่ในตัว จำนวน 3 ข้อ 2. ให้สมาชิกทุกคนได้พูดถึงข้อดีของตนให้เพื่อนในกลุ่มได้รับรู้ 3. ให้เพื่อนได้บอกถึงข้อดีอื่นๆ ที่ยังไม่ได้ออกมา
3	สิ่งที่แทนตัวฉัน	1. เพื่อให้สมาชิกได้รู้จักและเข้าใจตนเองมากยิ่งขึ้น 2. เพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสเปิดเผยตนเอง 3. เพื่อให้สมาชิกได้มีการสำรวจตนเอง	1. ให้สมาชิกได้ทำการวาดสัญลักษณ์ หรือสิ่งที่คิดว่าเป็นสิ่งที่แทนตัวเอง พร้อมทั้งสามารถระบายสีลงไปได้ 2. สมาชิกแต่ละคนพูดถึงสัญลักษณ์ของตนให้เพื่อนฟัง พร้อมอธิบายเหตุผลประกอบด้วย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

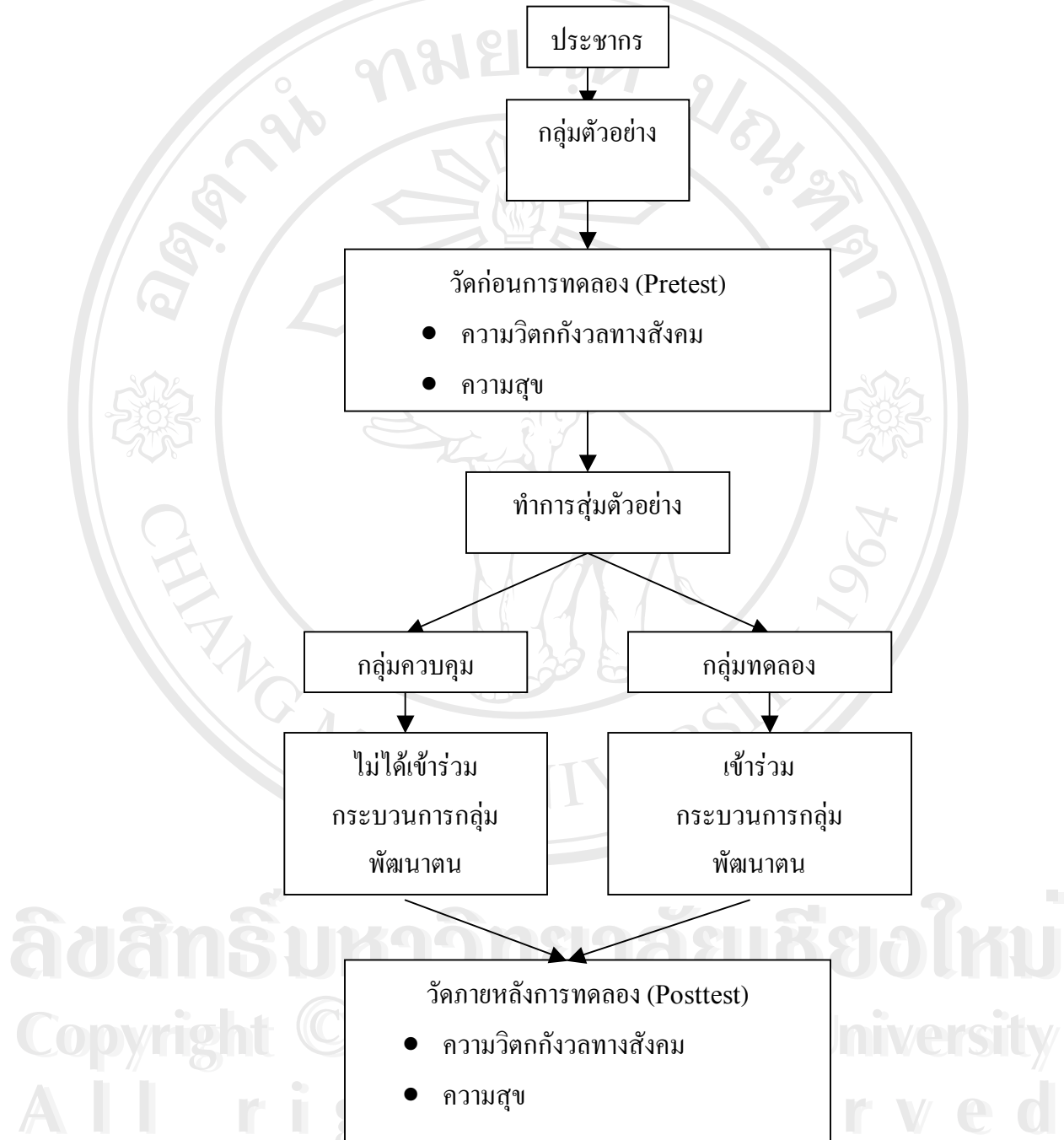
ลำดับที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
4	ข้อดีของสิ่งรอบตัว	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้สมาชิกได้สำรวจสิ่งรอบตัว 2. เพื่อเป็นการฝึกการมองโลกในแง่ดี 3. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกการเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนมุมมองและการรับรู้ต่อสิ่งต่างๆ รอบ ๆ ตัว 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้สมาชิกแต่ละคนบอกถึงสิ่งที่คิดว่าไม่มีประโยชน์มาคนละ 1 อย่าง 2. ให้ทุกคนช่วยกันหาข้อดีในสิ่งที่คิดว่าไม่มีประโยชน์นั้น โดยทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็น และมุมมองของตนได้ 3. เมื่อสามารถหาข้อสรุปได้แล้ว จึงมาอภิปราย และสรุปกิจกรรม
5	อวัยวะของฉันทัน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้สมาชิกเห็นคุณค่าและความสำคัญของตนเอง และของผู้อื่น 2. เพื่อให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำกิจกรรมรวมอวัยวะ 2. ให้สมาชิกแต่ละคนตอบคำถามเกี่ยวกับอวัยวะ ว่า สิ่งใดสำคัญที่สุด ชอบส่วนใดที่สุด และอยากเป็นอวัยวะใด เพราะเหตุใด 3. เมื่อทุกคนตอบเสร็จแล้ว จึงมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน 4. สรุปกิจกรรม
6	ละครของฉันทัน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกการกล้าแสดงออกและได้แสดงออกร่วมกัน 2. เพื่อให้สมาชิกมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น 3. เสริมสร้างความเป็นกันเองให้กับสมาชิก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สมาชิกทุกคนจับฉลากว่าจะได้แสดงเป็นอะไร 2. แบ่งเป็น 3 กลุ่ม โดยทุกคนต้องร่วมแสดง 3. ให้ช่วยกันคิดเนื้อเรื่องว่าจะเป็นในรูปแบบใด โดยให้ช่วยกันคิดชื่อเรื่องด้วย 4. แต่ละกลุ่มแสดงตามที่เตรียมมา

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
7	พรสามประการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้สมาชิกได้ทบทวนว่าต้องการอะไร 2. เพื่อให้สมาชิกได้ค้นพบวิธีที่จะนำไปสู่เป้าหมาย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้สมาชิกทุกคนเขียนสิ่งที่ต้องการ 3 สิ่ง อะไรก็ได้ พร้อมเหตุผลประกอบ 2. ให้ทุกคนพูดถึงสิ่งที่ต้องการให้สมาชิกได้รู้ รวมถึงสมาชิกคนอื่นสามารถบอกกล่าว แนะนำ หรือให้กำลังใจในการที่จะได้ในสิ่งที่ต้องการนั้น 3. สรุปกิจกรรม
8	ถนนชีวิต	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อสำรวจตัวเอง จากประสบการณ์ที่ผ่านมา 2. เพื่อสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจ 3. ส่งเสริมให้มีการเปิดเผยตัวเองมากยิ่งขึ้น 4. ส่งเสริมให้มีการยอมรับระหว่างสมาชิก สนับสนุน และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้สมาชิกทุกคนเขียนถึงชีวิตของแต่ละคน โดยเปรียบเทียบเหมือนว่าเป็นถนนเส้นหนึ่ง ที่เส้นทางที่ผ่านมาเป็นยังไง ผ่านอะไรมาบ้าง และถนนเส้นนี้จะมุ่งไปทางใด 2. สมาชิกทุกคนได้เล่าถึงถนนชีวิตให้สมาชิกได้รับรู้ เพื่อแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน 3. สรุปกิจกรรม
9	กิจกรรมอำลา	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพดีต่อกันให้กับสมาชิก 2. เพื่อให้สมาชิกได้ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้สมาชิกแต่ละคนเขียนสิ่งดี ๆ ความประทับใจที่อยากจะบอกกับสมาชิกคนอื่นลงในกระดาษ เพื่อนำไปมอบให้กับคนนั้น 2. สรุปกิจกรรมทั้งหมด 3. ปิดกลุ่ม

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้รูปแบบ Randomized Control – Group Pretest – Posttest Design ซึ่งมีแบบแผนการทดลองดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการทดลอง

1.1 โครงการวิจัยกลยุทธ์กระบวนการกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะ การลดความวิตกกังวลทางสังคม และการปรับตัวต่อภาวะซึมเศร้า ในเด็กที่บิดามารดาเสียชีวิตเนื่องจากโรคมะเร็งก้นบอง ทำหนังสือขอความร่วมมือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขออนุญาตทำการวิจัย จากหัวหน้าภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.2 ผู้วิจัยเข้าพบผู้อำนวยการ โรงเรียนเพื่อแนะนำตัว พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัย วิธีการในการทำการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนสำรวจกลุ่มเป้าหมาย และเตรียมการต่าง ๆ ในการวิจัย

1.3 เตรียมการในด้านสถานที่สำหรับการดำเนินกระบวนการกลุ่ม โดยขอความร่วมมือจากทางโรงเรียนในการอำนวยความสะดวกด้านสถานที่และห้องที่จะใช้ดำเนินการ

1.4 คัดเลือกนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัย โดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 60 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน ทำการตอบแบบวัดความวิตกกังวลทางสังคม และแบบวัดความสุข ก่อนเข้าร่วมกระบวนการกลุ่มพัฒนาคน เพื่อเป็นคะแนนก่อนทำการทดลอง (Pretest)

2. ขั้นดำเนินการทดลอง

ดำเนินการกระบวนการกลุ่มพัฒนาคนในกลุ่มทดลองทั้ง 30 คน ตามวิธีการที่ได้กำหนดไว้ โดยดำเนินการกระบวนการกลุ่มเป็นเวลา 18 ชั่วโมง (Rosenbaum & Snadowsky, 1976) ใช้เวลา 2 วัน ซึ่งดำเนินการในวันเสาร์ 10 ชั่วโมง และในวันอาทิตย์ 8 ชั่วโมง สำหรับกลุ่มควบคุม จะไม่ดำเนินการกระบวนการกลุ่มใดๆ

3. ขั้นสิ้นสุดการทดลอง

เมื่อดำเนินการทดลองเสร็จสิ้นลงแล้ว ได้ให้กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ทำการตอบแบบวัดความวิตกกังวลทางสังคมและแบบวัดความสุขอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นคะแนนภายหลังการทดลอง (Posttest) จากนั้นนำผลที่ได้ทั้งก่อนและหลังการทดลอง ไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

สถานที่ในการวิจัย

สถานที่ทำการวิจัยครั้งนี้ คือ ห้องเรียนในอาคารเรียน รวมถึง ห้องสมุด และบริเวณหน้าอาคารเรียน ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ กระบวนการกลุ่มพัฒนาตน

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความวิตกกังวลทางสังคม และความสุข

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยมีวิธีการทางสถิติดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยนำมาแจกแจงความถี่
2. ทดสอบสมมติฐานภายในกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Sample
3. ทดสอบสมมติฐานระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติ ANCOVA